

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset Euroopan aluekehitysrahastosta”

KOM(2004) 495 lopullinen — 2004/0167 COD

(2005/C 255/18)

Euroopan unionin neuvosto päätti 21. joulukuuta 2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellämainitusta aiheesta.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityis- jaosto antoi lausuntonsa 18. maaliskuuta 2005. Esittelijä oli Vladimir **Matousek**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 6.–7. huhtikuuta 2005 pitämässään 416. täysistunnossa (huhtikuun 6. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 123 ääntä puolesta ja 1 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1 Johdanto

1.1 Lausunnon muokkaaminen on asiallisesti osa rahastojen yleisiä säännöksiä käsittelevän⁽¹⁾, ETSK:n valmisteleman lausunnon synnyttämää pohdintaa. Lausunto liittyy lisäksi komitean laatimiin, koheesiorahastoa⁽²⁾, eurooppalaista rajatylittävää yhteistyöyhtymää (ERY), Euroopan sosiaalirahastoa⁽³⁾ sekä maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa (maaseuturahastoa)⁽⁴⁾ käsitteleviin lausuntoihin.

1.2 Lausunnon kuvastuvat maailmantaloudessa tapahtuneiden muutosten vaikutukset, maailmanmarkkinoilla rajusti kiristynyt kilpailu sekä Euroopan unionin kohtaamat haasteet. Sen lähtökohtana on ilmenevä polttava tarve hankkia kaikin keinoin EU:lle maailmannäyttämöllä sellainen asema, joka vastaa sen potentiaalia. Siinä todetaan, että on välttämätöntä ottaa käyttöön kaikki merkittävät voimavarat, koska niitä tarvitaan lyhyellä tai keskipitkällä aikajänteellä voimistamaan unionin uusien jäsenvaltioiden kapasiteettia, sillä ne ovat erottamaton osa EU:n sosioekonomista todellisuutta, johon kuuluu myös alueyhteisöissä piilevä voima. Niinpä jäsenvaltioiden talouksien reaalista yhdenmukaisuutta on kasvatettava yhä ripeämmin, mistä syntyvä yhteisvaikutus on omiaan hyödyttämään unionin kokonaistaloutta. Tämän vuoksi koheesiopoliittikka ja sen välineet, joiden yhteydessä otetaan aktiivisesti huomioon kestäväan kehitykseen ja laadukkaaseen eurooppalaiseen sosiaalimalliin perustuvat EU:n pääasialliset kehitystavoitteet, käyvät alati tärkeämmiksi.

2 Tiivistelmä

2.1 Nyt käsillä olevassa asiakirjassa luodaan aluksi suppea katsaus EU:n koheesio- ja rakennepolitiikan haasteisiin, esitetään joukko yleishuomioita sekä esitellään ehdotetun asetuksen pääpiirteet.

2.2 Lausunnon päätösjaksossa komitea tuo julki yksityiskohtaiset huomionsa tietyistä ehdotetun asetuksen artikloista. Yleisesti ottaen komitea pitää komission näitä asetuksia laatiessaan omaksumaa laaja-alaista tarkastelutapaa tervetulleena ja esittää seuraavat päätelmät:

2.2.1 Komitea on hyvillään siitä, että kaikki aluekehitysrahaston tuella toteutettavat toimet keskitetään palvelemaan Euroopan unionin Lissabonin ja Göteborgin huippukokouksissa määrittämiä tavoitteita.

2.2.2 Elvyttämisen ja kehittämisen osalta tulisi sallia asumiseen ja kunnostamiseen liittyvä varainkäyttö.

2.2.3 Tutkimus ja teknologian kehittäminen, innovaatio ja yrittäjyys tulee asettaa tärkeysjärjestyksessä korkealle eritoten pienten ja keskisuurten (pk-)yritysten kehittämisen tukemiseksi.

2.2.4 Kestävällä pohjalla oleva matkailu, julkinen liikenne ja uusiutuva energia ovat myös tärkeitä asioita.

2.2.5 Innovaatiotoimintaa tulisi tarkastella laaja-alaisesti lukien siihen mukaan kehityksen tukeminen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöönotto.

2.2.6 Ehdotukset Euroopan alueiden välisen yhteistyön edistämiseksi ovat tervetulleita, ja niiden hyväksi tulisi toimia voimakkaammin.

2.2.7 Kaupunki- ja suurtaajama-alueita koskevien säännösten avulla tulisi nimenomaisesti helpottaa entistä tiiviimpää yhteistyötä unionin alueella sijaitsevien kaupunkien välillä.

2.2.8 Maaseutualueita tulee tukea kannustamalla niitä monipuolistamaan.

2.2.9 Asetuksissa tulisi selkeästi mahdollistaa täysimittaisten lähentymisohjelmien toteuttaminen luonnonhaitoista kärsivillä alueilla, kaikkein syrjäisimmillä alueilla sekä erityisten ongelmien vaivaamilla saarilla (pienet saarivaltiot mukaan luettuina).

⁽¹⁾ KOM(2004) 492 lopullinen – 2004/0163 AVC; CESE 389/2005.

⁽²⁾ KOM(2004) 494 lopullinen – 2004/0166 AVC; CESE 390/2005.

⁽³⁾ KOM(2004) 493 lopullinen – 2004/0165 COD; CESE 250/2005.

⁽⁴⁾ KOM(2004) 490 lopullinen – 2004/0161 CNS; CESE 251/2005.

3 Yleishuomiot

3.1 Kolmannessa taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevässä kertomuksessaan (7) komissio toteaa, että unionilla on eroavuuksien vähentämiseen ja unionin laajentumiseen liittyviä haasteita. Komissio mainitsee asiakirjassaan erityisesti seuraavat seikat:

- Muita epäedullisemmassa asemassa olevilla alueilla osallistutaan jatkuvaan koulutukseen laimeasti, ja uusissa jäsenvaltioissa osallistuminen on näiltä osin merkittävästi vähäisempää.
- Tutkimus- ja kehittämistoimintaan suuntautuvassa varainkäytössä on suuria eroja.
- Aluekohtaisia eroja tieto- ja viestintäteknologian saatavuudessa esiintyy jatkuvasti.
- On tarpeen ylläpitää kasvua korkealla tasolla, varsinkin uusissa jäsenvaltioissa.
- Suhteettoman suuri osa ulkomaisista suorista sijoituksista suuntautuu taloudeltaan muita vahvemmille alueille.
- Työllisyysasteet alittavat Lissabonissa asetetut tavoitteet huomattavasti.

3.2 ETSK suhtautuu lausunnossaan hyväksyvästi komission kertomukseen ja rakennerahastojen aikaansaamiin myönteisiin vaikutuksiin, mutta se huomauttaa samalla, että "vauraudessa ja taloudellisissa tuloksissa on vielä huomattavia suhteellisia eroja". Komitea toteaa myös, että "laajentuminen kasvattaa tulevaisuudessa tuntuvasti yhteisön sisämarkkinoita ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia" mutta että se tulee aiheuttamaan myös aiempaa suurempaa eroavuutta. (8)

3.3 Niinpä uudistus on tarpeen, jotta voidaan puuttua edellä kuvailtuihin eroavuuksiin, vastata laajentumiseen liittyviin erityisiin haasteisiin sekä edetä kohti Lissabonin suunnitelmassa asetettuja tavoitteita, joita ovat kilpailukyyn parantaminen, työpaikkojen lukumäärän ja laadun kasvattaminen, sosiaalinen osallistaminen sekä ympäristönäkökohtia ajatellen kestävä kehitys. Komitea korostaa, että asetuksen tämä painopiste tulisi määrittää selkeästi, ja eri ensisijaistavoitteisiin liittyvät toiminnot tulisi ymmärtää valikoimaksi tai kokoelmaksi välineitä, joita alueet ja jäsenvaltiot käyttävät suunnitellessaan ohjelmia, joiden avulla kohotetaan pitkäkestoisia kasvulukuja ja vahvistetaan kilpailukykyä.

3.4 Kuten nyt käsillä olevan lausunnon johdannossa todetaan, lausunto on laadittu samassa asiayhteydessä kuin ETSK:n lausunto rahastoja koskevista yleisistä säännöistä (9). Viimeksi mainitussa lausunnossa käsitellään yksityiskohtaisesti tarvetta voimistaa taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden panosta (8). Työmarkkinaosapuolilla ja kansalaisyhteiskunnan muilla asianosaisilla organisaatioilla tulisi olla mahdollisuus osallistua ohjelmien kehittämisen ja täytäntöönpanon kaikkiin vaiheisiin, ja niiden pitää voida työskennellä seurantakomiteoissa täysivaltaisina jäseninä. Lausunnossa myös kehoitetaan komissiota toimimaan aidon kumppanuuden hyväksi. Komitea katsoo, että kumppanuuden osapuolten päätöksiä tulee kunnioittaa, jotta kumppanuus olisi toimivaa. Kyseisessä

(7) Kolmas taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus – Uudenlainen kumppanuuteen perustuva koheesiopoliittikka: lähentyminen, kilpailukyky ja yhteistyö, COM(2004) 107 final.

(8) ETSK:n lausunto "Kolmas taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus – Uudenlainen kumppanuuteen perustuva koheesiopoliittikka: lähentyminen, kilpailukyky ja yhteistyö", EUVL C 302, 7.12.2004, s. 60.

(9) CESE 389/2005.

(8) CESE 389/2005, kohta 3.3.

lausunnossa esitetään myös komitean näkemys uusista ensisijaistavoitteista (9), joita tarvitaan, jotta voidaan vastata unionin laajentumiseen liittyvään haasteeseen. Kyseiset ensisijaistavoitteet heijastuvat tässä lausunnossa, koska ne liittyvät Euroopan aluekehitysrahastosta annettuihin erityisasetuksiin. Komitea on lisäksi esittänyt yleisnäkemysensä, että koheesiopoliittikan tavoitteiden saavuttamiseksi siihen pitää osoittaa riittävät voimavarat. Lisäksi on seikkoja, jotka koskevat niin "vanhoja" kuin "uusia" jäsenvaltioita.

3.4.1 Ongelmana on ensinnäkin resurssien niukkuus ja tarve kohdistaa ne optimaalisesti ajatellen uusien jäsenvaltioiden sekä suuresta köyhyydestä kärsivien alueiden hyödyntämiskykyä (yhteisrahoitus).

3.4.2 "Vanhoille" jäsenvaltioille haasteen muodostavat tilastovaikutus sekä tuen vaiheittainen lopettaminen (*phasing out*), jotka kohdistuvat myös unioniin äskettäin liittyneisiin uusiin jäsenvaltioihin unionin laajentuessa vuonna 2007 seuraavan kerran. Niiden täytyy silloin mukautua tosiasiaan, että jotkin niiden alueista mahdollisesti menettävät tukikelpoisuutensa.

3.4.3 Viimeksi mainittuun seikkaan liittyy myös kysymys suorituskykyindikaattorien (bruttokansantuote, BKT) laskentamenetelmistä, sillä uusia jäsenvaltioita saattaa myös uhata tukikelpoisuuden menettäminen erityisesti Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) maksettavan tuen osalta. Vaikka Eurostatilla on käytettävissä täydet alueelliset tiedot vain kolmivuotisjaksolta 2000–2002, tämä saattaisi aiheuttaa vaikeuksia alueille, joiden osuus EU:n bruttokansantulosta (BKTL) on vähenemässä.

3.5 ETSK on jo antanut tai on laatimassa lukuisia muita lausuntoja, joissa käsitellään alue- ja koheesiopoliittisesta näkökulmasta mm. EU:n poliittista ja taloudellista strategiaa, teollisuuden muutoksia ja rakennemuutoksia, tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja innovaatiota, matkailuelinkeinon kehittämistä, suurkaupunkialueiden ongelmia, perusrakenteita sekä epäedullisessa asemassa olevia ja syrjäisiä alueita. Joitakin kyseisistä asiakirjoista olisi syytä tarkistaa nyt unionin laajennuttua. Laajentuminen itään luo mahdollisuuksia ja haasteita, jotka poikkeavat luonteeltaan kokonaan aiempien laajentumisten yhteydessä koetusta.

4 Tiivistelmä ehdotetusta asetuksesta

4.1 Ehdotetussa asetuksessa määritetään Euroopan aluekehitysrahaston tehtävät.

4.2 Rahaston tarkoituksena on vahvistetaan rahoitustuen myöntäminen toimiin, joilla tähdätään alueiden välisten kehityserojen vähentämiseen ja joilla samanaikaisesti toteutetaan yhteisön tavoitteita: vahvistetaan kilpailukykyä, luodaan työpaikkoja sekä edistetään kestävä kasvua. Sen toiminta-alaan kuuluu tuottavien investointien, infrastruktuurihankkeiden ja muiden kehittämisaloitteiden sekä teknisen avun tukeminen. Rahastotuki keskitetään ensisijaisille "aihealueille", jotka ovat "Lähentyminen", "Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys" sekä "Euroopan alueiden välinen yhteistyö".

(9) CESE 389/2005, kohta 3.4.

4.2.1 Ehdotetussa asetuksessa lähentymistavoitteen osana EAKR:n tuki keskitetään kestävästä kehityksestä edistämiseen valjastamalla alueiden oma kapasiteetti ja varmistamalla sitä. Lisäksi luetaan joukko tukeen oikeutettuja toimintoja. Niihin kuuluvat tutkimus ja teknologian kehittäminen; tietoyhteiskuntakehityksen edistäminen; ympäristönsuojelu ja sitä ajatellen kestävä tuotantotavat; matkailuelinkeinon edistäminen; liikenteen alan investoinnit; energialähteiden toimitusvarmuuden ja energiatehokkuuden parantaminen; koulutusalan investoinnit, joilla pyritään parantamaan alueiden houkuttelevuutta ja elämänlaatua; terveydenhuollon parantaminen, jolla pyritään edistämään talouskehitystä, sekä pk-yrityksille tarkoitettu tuki työpaikkojen luomiseksi.

4.2.2 Alueellisen kilpailukykyyn ja työllisyyden osalta asetus-ehdotuksessa esitetään tuen keskittämistä ennen kaikkea innovaatioon ja osaamistalouteen. Tämä tapahtuu erityisesti edistämällä suoraan kulloisenkin alueen talouden kehittämistavoitteisiin yhteydessä olevaa tutkimus ja kehittämistoimintaa sekä innovaatiokapasiteettia, kannustamalla innovaatiotoimintaa pk-yrityksissä, helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä sekä luomalla uusia rahoitusvälineitä ja yritysautomoja tietointensiivisten yritysten tukemiseksi. Toiseksi huomiota kiinnitetään ympäristöön ja mahdollisiin ympäristöriskitekijöihin, mihin kuuluu investointien kannustaminen saastuneiden alueiden ja maan kunnostamiseksi, energiatehokkuus, puhas kaupunkiliikenne sekä riskien ehkäiseminen. Aihepiiriin lukeutuvat kolmantena rahastotuen kohteena investoinnit liikenneverkko-yhteyksien parantamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käytön edistämiseen suurimpien kaupunkien ulkopuolella.

4.2.3 Aihealueella ”Euroopan alueiden välinen yhteistyö” painotetaan ensinnäkin kestävästä aluekehityksestä koskevien strategioiden kehittämistä. Tässä yhteydessä pyritään eritoten kannustamaan yrittäjyyttä sekä pk-yritysten, matkailun, kulttuurin ja rajatylittävän kaupan kehittämistä. Lisäksi ehdotetaan toimia liikenne-, tieto- ja viestintäverkkojen sekä rajatylittävien vesihuolto- ja energiajärjestelmien käyttömahdollisuuksien parantamiseksi ja terveys ja koulutusaloille tehtävän yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi EAKR voisi osaltaan edistää rajatylittäviä työmarkkinoita koskevia aloitteita. Toiseksi tähän aihealueeseen sisältyy valtioidenvälisen yhteistyön tukeminen, mihin kuuluu myös merellisten alueiden kahdenvälinen yhteistyö jätehuollossa ja vesihallinnossa, yhteyksien parantaminen Euroopan laajuisiin verkkoihin sekä edistyneiden tieto- ja viestintätekniikoiden tukeminen, ympäristöriskien ehkäiseminen ja tieteellisten ja teknologisten verkkojen perustaminen. Aihealueeseen sisältyy kolmantena osiona aluepolitiikan tehostaminen edistämällä verkottumista ja kokemustenvaihtoa erityisesti innovaatiosta, riskienehkäisystä ja kaupunkialueiden uudistamisesta.

4.3 Ehdotetussa asetuksessa määritellään menojen tukikelpoisuussäännöt ja säädetään erikseen seuraavista kokonaisuuksista:

4.3.1 Kaupungit: EAKR tukee kehitystyötä, jotta saataisiin yhdennettyjä strategioita, joilla edistetään osallistumista ja pyritään torjumaan taajamissa yhä useammin esiintyviä taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä ongelmia. Kyseisessä artiklassa säädetään myös, että EAKR:sta voidaan myöntää suppea määrä rahoitustukea toimenpiteisiin, jotka kuuluvat Euroopan sosiaalirahaston soveltamisalaan.

4.3.2 Maaseutualueet: Ehdotuksen mukaan keskitetään maaseutualueille myönnettävä EAKR:n tuki näiden alueiden talouden monipuolistamiseen ja varmistetaan samalla täydentävyys Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) ja Euroopan kalatalousrahastosta rahoitettavien toimenpiteiden kanssa.

4.3.3 Luonnonhaitoista kärsivät alueet: Kyseisillä alueilla toteutettavissa alueohjelmissa EAKR:sta rahoitetaan erityisesti investointeja, joiden tavoitteena on parantaa yhteyksiä, edistää ja kehittää kulttuuriperintöä, helpottaa luonnonvarojen kestävä käyttöä ja elvyttää matkailualaa.

4.3.4 Syrjäisimmät alueet: EAKR:sta rahoitetaan tavaroiden kuljetuspalveluita sekä varastoinnin, huollon ja henkilöstöresurssien lisäkustannusten tasoittamiseen myönnettävää tukea.

4.3.5 Euroopan alueiden välisen yhteistyön tavoitteeseen liittyy erityisiä säännöksiä. Niissä vahvistetaan toimenpideohjelmien sisältöä koskevat vähimmäisvaatimukset, joihin kuuluvat ongelma-analyysi, valittujen toimintalinjojen perustelut, rahoitustaulukot sekä täytäntöönpano-ohjeet. Kyseisissä säännöksissä esitetään myös mallit ohjelman mahdollisista hallinnointijärjestelyistä, joihin kuuluu erityinen oikeudellinen väline nimenomaisesti rajatylittävää yhteistyötä varten tarkoitettua yhtymän perustamiseksi.

4.3.6 Loppusäännökset: Niissä esitetään voimassa olevaa asetusta (EY) N:o 1783/99 koskevat siirtymäsäännökset ja vahvistetaan virallisesti nyt ehdotetun asetuksen soveltamisajankohta (1. tammikuuta 2007) ja sen viimeisin mahdollinen uudelleentarkasteluajankohta (31. joulukuuta 2013).

5 Komitean lausunto

5.1 *Johdanto, soveltamisala ja menojen tukikelpoisuus (1, 2, 3, 7 ja 13 artikla)*

5.1.1 Komitea on tyytyväinen siihen, että 2 artiklassa rahaston tarkoitus kytketään selkeästi yhteisön ensisijaisiin tavoitteisiin ja ennen kaikkea Lissabonin strategiaan. Komitea on myös hyvillään, että tuki keskitetään selväpiirteisiin teematyötoimintalinjoihin. Uudelleen muokatut Lissabonin tavoitteet — pitkäkestoisesta kasvun voimistamisesta kaikkein epäedullisimmassa asemassa olevilla alueilla ja kilpailukykyyn vahvistaminen kaikkialla Euroopan unionissa — on omaksuttava myös kunkin uuden toimintaohjelman tavoitteiksi. Niinpä ehdotetussa asetuksessa määritetään joukko toimintoja, jotka voidaan

sisällyttää tietyntyyppisiin ohjelmiin, jotka vastaavat kulloisenkin alueen olosuhteita ja jotka samalla hyödyttävät yhteisön yleista-voitteita eli lisäävät kasvua ja vahvistavat kilpailukykyä. EU:n suuntaviivoja sekä kansallisia strategioita laadittaessa tulee kiinnittää huomiota Lissabonin uudistetun strategian toteuttamiseen. Myös työmarkkinaosapuolien tulee olla tiiviisti mukana kyseisiä asiakirjoja laadittaessa. Antamassaan lausunnossa⁽¹⁰⁾ komitea on katsonut, että asuntojen kunnostaminen ja kustannuksiltaan kohtuullisten asuntojen järjestäminen avaintehtävissä toimiville työntekijöille on olennainen osa ympäristön uudistamistyötä ja että kyseisellä seikalla on erityisrooli paitsi kaupunki- myös maaseutupolitiikassa. Niinpä komitea on pettynyt, koska asumiseen liittyvät menot on 7 artiklassa nimenomaisesti rajattu tuen taajama-alueelle. Komitea mielestä tulisi sallia paitsi varainkäyttö sellaisiin asumisen menoihin, jotka liittyvät elvyttämiseen ja kehittämiseen, myös sellainen asumiseen kohdistuva varainkäyttö, joka muodostaa osan vanhojen kaupunki- ja teollisuusalueiden kunnostamiseen tähtäävistä ohjelmista.

5.2 Lähentymistavoitetta edistävä toiminta (4 artikla)

5.2.1 Komitea on painottanut tutkimus- ja teknologian kehittämistoiminnan (TTK), innovaation ja yrittäjyyden merkitystä. Kolmannen koheesioraportin analyysissä todettiin, että tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuvissa investoinneissa esiintyy merkittävää eroavuutta, ja huomautettiin, että innovaatio ja yrittäjyys ovat keskeisiä tekijöitä korkealla tasolla olevan talouskasvun ylläpitämiseksi yhteisön vähäosaisilla alueilla. Komitea esittää tässä yhteydessä uudelleen käsityksenään, että kyseiset toiminnot ovat hyvin tärkeitä. Se toteaa samalla, että tämäntyyppinen EAKR:sta myönnettävä tuki on erityisen merkittävää ajatellen sellaisten tarpeellisten TTK-keskuksista muodostuvien verkostojen luomista, jotka liittyvät yhteen alueellisia korkeakouluja sekä yrityksiä (jolloin erityishaasteena on pk-yritysten tukeminen), jotta kyseinen alue kykenisi kuroma an umpeen eroa Euroopan kehittyneempiin seutuihin nähden.

5.2.2 Komitea on niin ikään todennut, että laajakaistayhteyksiin perustuvien viestintäverkkojen käyttömahdollisuuden takaaminen ja pk-yritysten tukeminen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisessä on todella tärkeää kehityksessä muista jälke n jääneillä alueilla.

5.2.3 Ympäristöä koskeva säännös sulkee piiriinsä lukuisia toimintoja. Olisi eduksi, mikäli artiklassa tarkennettaisiin, että merkitsevää on nimenomaan se hyöty, jonka mainitut investoinnit tuovat kestävästä kehityksestä ja uusiutuvan energian käytön edistämistä ajatellen.

5.2.4 Komitea on tyytyväinen ajatukseen kestävästä matkailusta ja siihen liittyvän korkean lisäarvon tarjoamisesta, sillä kyseessä on merkittävä panos aluetalouksien kehittämiseen niin maaseutu- kuin taajama-alueilla. Matkailun roolia Euroopan laajuisten liikenneverkkojen yhteydessä ei pidä väheksyä, koska se vaikuttaa myönteisesti kansalaisten Eurooppa-tietoisuuteen. Lisäksi investoinnit asiaankuuluviin perusrakenteisiin, palveluihin ja ympäristön laatuun ovat omiaan kasvattamaan sellaisten alueiden viehätysvoimaa, joita ei nykyisin pidetä matkailukohteina.

⁽¹⁰⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – Rakennerrahastojen ohjelmakausi 2000-2006: Urban-aloitteen alustava arviointi”, EUVL C 133, 6.6.2003, s. 53; kohdat 3.3 ja 4.7.1.

5.2.5 Liikenteen perusrakenteiden vahvuus on yksi keskeisistä kasvun lähtökohdista. Investoinnit, joiden avulla yhdistetään alueita pääasiallisimpiin eurooppalaisiin verkkoihin ja markkinoihin, ovat tervetulleita. Asianmukaiset, niukkapäästöiset ja yhtenäiset julkisen liikenteen järjestelmät ovat tarpeellisia ruuhkien helpottamiseen taajamissa sekä merkittävä tekijä sosiaalisen syrjäytymisen vähentämisessä niin maaseudulla kuin taajama-alueilla.

5.2.6 Euroopan laajuisten energiaverkkojen kehittäminen tuo lisää toimitusvarmuutta ja tiivistää jäsenvaltioiden keskinäistä yhtenäisyyttä. Energiategohkkuus ja uusiutuvan energian hyödyntäminen synnyttävät myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia, mikä puolestaan saattaa aikaansaada kasvua ja parantaa kilpailukykyä kehityksessä muista jälke n jääneillä alueilla.

5.2.7 Koulutusalan investoinneilla on suora myönteinen vaikutus myös innovaatioon ja kilpailukykyyn sekä henkilöresurssien kehittämiseen. Kuten edellä mainittiin, kehityksessä muista jälke n jääneillä alueilla on todennäköisesti tarjota muita niukemmat mahdollisuudet elinikäiseen ja jatkuvaan koulutukseen. Ehdotetun asetuksen nykyisessä tekstissä lukee ainoastaan, että ”pyritään parantamaan alueiden houkuttelevuutta ja elämänlaatua”. Komitea toteaa keskittämistarpeen ja ymmärtää myös Euroopan sosiaalirahaston merkityksen, mutta koska koulutuksen merkitys on niin suuri, komitea toivoo, että siihen, samoin kuin EAKR- ja ESR-toimien huolelliseen koordinointiin⁽¹¹⁾, pantaisiin puheena olevassa artiklassa enemmän painoa. Komitea huomauttaa myös, että on tärkeää edistää uusia ratkaisuja monikielisen unionin viestintäongelmiin. Vaikka kieliä alan koulutusta onkin muodollisesti tarjolla kaupalliselta pohjalta ja vaikka tiettyä kohentumista on tapahtunut, tilanne on edelleen epätydyttävä.

5.2.8 Artiklassa säädetään terveydenhuoltojärjestelmiin kohdistuvista investoinneista, joilla pyritään edistämään ”aluekehitystä ja elämänlaatua alueilla”. Komitea on tästä hyvillään.

5.2.9 Pk-yrityksille tarkoitettu tuki on tärkeää, ja asianmukaisella aluekohtaisella yrittäjyyspolitiikalla voidaan houkuttaa investointeja rakenteeltaan kärsineille ja taloudeltaan heikoille alueille. Tulisi olla mahdollista hyödyntää kannustimia ja muita merkittäviä talouden järjestelmiin vaikuttavia menettelytapoja ulkomaisten investoijien mielenkiinnon herättämiseksi puutteenalaisia alueita kohtaan sekä EU:lle merkitykseltään strategisen sektorien ja innovatiivisten yritys- ja organisaatioryppäiden tukemiseksi.

5.3 Toimet alueellisen kilpailukykyyn kohentamiseksi (5 artikla)

5.3.1 Komitea pitäisi suotavana, että innovaatioprosessi käsitettäisiin laaja-alaisesti. Monesti uudet työskentelymenetelmät ja edistykelliset johtamistavat ja sosiaaliset suhteet voivat parantaa yritysten kilpailukykyä aivan yhtä paljon kuin kokonaan uudet tekniikat, tuotteet tai tuotantoprosessit konsanaan. Lisäksi työnantaja- ja työntekijäosapuolen välisten suhteiden ajanmukaistaminen voi olla uuden teknologian käyttöönoton edellytys

⁽¹¹⁾ Komitea on esittänyt painokkaasti, että sen mielestä parempi ratkaisu olisi ollut perustaa yksi ainut rahasto koheesiopolitiikkaa varten. Sen avulla olisi tässä käsiteltävät ongelmat voitu ratkaista (vrt. lausunto asiakirjasta KOM(2004) 492 lopullinen – 2004/0163 AVC: CESE 389/2005).

ja siten ratkaiseva seikka Lissabonissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista ajatellen. Näiden tekijöiden tulisi käydä ilmi ehdotetusta asetuksesta, ja vaikka tunnustetaan, että Euroopan sosiaalirahaston rooli kyseisillä aloilla on keskeinen, tulisi tukea verkostoja, jotka ovat erikoistuneet laaja-alaisesti ymmärtäen innovaation hyvien käytänteiden edistämiseen.

5.3.2 Komitea panee tyytyväisenä merkille sitoutumisen kestävään kehitykseen, energiatehokkuuteen sekä uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen, koska ne jo sinällään ovat toivottavia tavoitteita. Tulee kuitenkin huomata, että tässä yhteydessä tarjoutuu ympäristöteknologiaan erikoistuneille suunnittelijoille ja sen valmistajille erityisiä liiketoimintamahdollisuuksia, jotka voivat myös olla viemässä alueellista talouskehitystä eteenpäin. Komitea antaa myös arvoa viittaukselle ympäristöä ajatellen puhtaaseen julkiseen liikenteeseen ja toteaa, että asiallista tukea saava ja yhtenäinen julkisen liikenteen järjestelmä saattaa lisäksi olla taloudelliselta merkitykseltään keskeinen tekijä helpottamalla liikennehuuhkien aiheuttamaa rasitusta taajama-alueilla ja lievittämällä sosiaalista syrjäytymistä niin taajama-alueilla kuin maaseudulla.

5.3.3 Pääasiallisten liikenne- ja muiden yhteyksien lujittaminen todetaan tärkeäksi kehitystekijäksi. Maaseutualueet saattavat jäädä epäedulliseen asemaan, kun markkinat eivät riitä halutun kaltaiseen perusrakennevalikoimaan. Yhteisön toimintalinjojen vuorovaikutus on tässä suhteessa merkityksellistä, ja komitea pyrkii toimimaan sen puolesta, että kyseiseen aihepiiriin kuuluvia tukikelpoisia toimintoja ei rajoiteta liiallisesti. On toki välttämätöntä järjestää tieto- ja viestintätekniikan käyttömahdollisuudet suurimpien kaupunkien ulkopuolelle, mutta tärkeitä eivät ole pelkästään varsinainen yhteystapahtuma ja liitettävyyden. Myös neuvonta, yrityksille tarjottava tuki ja valmiuksien laajentaminen ovat nekin olennaisia asioita, jotta pk-yritykset kykenisivät hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa. Komitea uskoo lisäksi, että meidän on tarpeen taata kyseisen tekniikan saatavuus kaikille kansalaisille välttääksemme digitaalikuilun, joka pahentaa sosiaalista syrjäytymistä. Viimeksi mainitut huomiot koskevat mitä suurimmassa määrin myös taajamakeskuksia.

5.4 Toimet Euroopan alueiden välisen yhteistyön edistämiseksi (6 artikla)

5.4.1 Komitea on ottanut myönteisesti vastaan komission ehdotukset, jotka koskevat rajatylittävään, valtioidenväliseen ja alueidenväliseen yhteistyöhön Interreg-ohjelmasta hankittujen kokemusten pohjalta myönnettävää tukea⁽¹²⁾. Komission ehdotuksissa mainitaan kuitenkin rajatylittävien hankkeiden osalta toimintoryhmä, joka poikkeaa valtioidenvälisten hankkeiden toimintoryhmästä. Vaikuttaakin siltä, että nyky muodossaan ohjelman tukikelpoisia toimia määriteltäessä asetus sulkisi joukon tärkeitä toimintalueita alueidenvälisen verkostojen toiminta-alan ulkopuolelle. Näitä olisivat esimerkiksi lähentymistavoitetta edistävät toimet sekä maaseutualueille luonnonhaitoista kärsiville alueille ja syrjäisimmille alueille ominaiset toimet.

5.4.2 Komitea tukee voimakkaasti toimenpiteitä, joilla edistetään rajatylittävää yhteistyötä 15-jäsenisen EU:n maiden ja uusien jäsenvaltioiden välisillä rajoilla. Tavoitteena tulee olla

⁽¹²⁾ ETSK:n lausunto ”Kolmas taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus – Uudenlainen kumppanuuteen perustuva koheesiopolitiikka: lähentyminen, kilpailukyky ja yhteistyö”, EUVL C 302, 7.12.2004, s. 60.

saada aikaan todellakin uudenlaisia, dynaamisia ja elinvoimaisia alueita, joilla on yhteisiä tai yhteiskäyttöön asetettuja perusrakenteita (mm. terveydenhuollossa ja koulutuksessa), ihmisten välisiä yhteyksiä, pyrkimyksiä voittaa kieliongelmat ja mahdollisuuksia nauttia eri kulttuurien korkeatasoisimmasta annista. Rakennerahastojen avulla voidaan pyrkiä ratkaisemaan tulo- ja hintaerojen muodostamia ongelmia ja edistämään talouskehitystä. Komitea pitää unionin uutta naapuruuspolitiikkaa⁽¹³⁾, sen uutta välineistöä ja myös mahdollista yhteyttä unionin ulkopuolisiin maihin tervetulleina. Komitea toivoo, että politiikka otetaan käyttöön seuraavalla ohjelmointikaudella ja että kyseisiä toimintoja olisi mahdollista tukea myös EAKR:sta.

5.4.3 Komitea panee merkille rajatylittäviin työmarkkinoihin liittyviä aloitteita koskevat säännökset. Komitea ehdottaa, että asetukseen sisällytettäisiin selkeä maininta ilmaukseksi tuesta assosiaatiosopimuksissa annetuille työelämän sääntöjä koskeville sitoumuksille sekä Lissabonissa asetetuille tavoitteille. Komitea on myös esittänyt⁽¹⁴⁾, että kyseisten ohjelmien yhteydessä pitää ottaa huomioon tarve toimia sosiaalisen syrjinnän eri muotoja vastaan. Komitea haluaa tarkennusta asiaan ja pyrkii vaikuttamaan sen puolesta, että kaikki EAKR:sta tuetut toimet ovat tukikelpoisia rajatylittävien verkostojen puitteissa. Komitea oli erityisesti toivonut erityistä ohjelmaa alueille, joilla on yhteinen raja uusien jäsenvaltioiden kanssa. Ohjelmaa ei kuitenkaan ole sisällytetty ehdotukseen. Komitea tahtoo, että asetuksen avulla tuetaan kyseisen kaltaisia toimia, joten olisi hyödyllistä kirjata asetukseen nimenomainen maininta asiasta.

5.4.4 Ehdotetussa asetuksessa säädetään mahdollisuudesta perustaa eurooppalainen rajatylittävä yhteistyöyhtymä (ERY). Komitea on laatinut kyseisestä aiheesta lausunnon⁽¹⁵⁾, ja siinä esitettävät päätelmät tulisi ottaa huomioon asiaankuuluviissa asetuksissa.

5.4.5 Menojen tukikelpoisuus määritetään jäsenvaltiasolla, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia, joista on tarpeen antaa erityissäännöksiä. Tämä on tärkeä ehtolauseke, ja sitä pitää selkiyttää. Arvonlisäveron osalta sen osan al-verosta, jota ei palauteta, tulee olla tukikelpoinen, koska se kuuluu hankkeiden todellisiin kustannuksiin.

5.5 Erityiset säännökset alueellisista ominaispiirteistä

5.5.1 Kaupungit (8 artikla)

5.5.1.1 ETSK on ehdottanut erityistä taajama-alueita koskevaa ohjelmaa. Asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa lueteltuihin toimiin tulisi lisätä kaikki Urban-yhteisöaloitteen erityispiirteet. Komitean mielestä tulisi antaa nimenomaisesti asiaa koskevia asetuksia, jotta yhteisön alueella sijaitseville kaupungeille tarjotaan mahdollisuuksia yhteistoimintaan.

⁽¹³⁾ COM(2004) 628 final – 2004/0219 COD.

⁽¹⁴⁾ ETSK:n lausunto ”Kolmas taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus – Uudenlainen kumppanuuteen perustuva koheesiopolitiikka: lähentyminen, kilpailukyky ja yhteistyö”, EUVL C 302, 7.12.2004, s. 60; kohta 7.8.

⁽¹⁵⁾ CESE 388/2005.

5.5.1.2 Asetuksen 8 artiklassa on myös säännös, jonka nojalla on mahdollista sallia Euroopan sosiaalirahastosta annetun asetuksen (EY) N:o 1784/1999⁽¹⁶⁾ soveltamisalaan kuuluvien toimenpiteiden rahoittaminen. Ehdotetussa asetuksessa tämä poikkeus rajataan koskemaan tavoitteeseen "Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys" lukeutuvia toimia ja 10 prosentin osuutta "mainitun toimintalinjan osalta"⁽¹⁷⁾. Viitaten pyrkimykseen, että kuhunkin ohjemaan liittyisi vain yksi rahasto, komitea katsoo, että kyseisissä ohjelmissa pitäisi antaa paremmat mahdollisuudet rahoittaa työmarkkinoihin ja henkilöresursseihin liittyviä toimia. Olisi ehkä aiheellista laajentaa kyseinen poikkeus koskemaan kaikkia EAKR:sta rahoitettuja ohjelmia, ei ainoastaan kaupunkieihin liittyviä, ja sitä tulisi voida soveltaa kaikilla kolmella aihealueella. Näin ollen 10 prosentin tasoa tulisi soveltaa ohjelmakokonaisuuteen kauttaaltaan, jotta saadaan aikaan riittävästi joustavuutta.

5.6 Maaseutualueet ja kalastuksesta riippuvaiset alueet (9 artikla)

5.6.1 Komitea on nimenomaisesti huomauttanut tarpeesta taata, etteivät asiaankuuluvat toimet rajoitu pelkästään maataloutta koskeviin hankkeisiin, ja niinpä se pitää tervetulleena huomion kiinnittämistä infrastruktuuriin, tietoliikenteeseen, uusiin taloustoiminnan muotoihin, kaupunkialueiden ja maaseutualueiden välisiin yhteyksiin ja matkailutoiminnan edistämiseen. Luetteloon pitäisi kuitenkin lisätä yleishyödyllisten palvelujen saatavuus, innovaatio ja yhteydet korkea-asteen oppilaitoksiin, sillä nämä kaikki on määritetty merkittäviksi tekijöiksi maaseudun monipuolistamisen kannalta. Komitea oli tyytyväinen komission alun perin antamaan vakuutukseen, että uudet välineet sisällytettäisiin yhteiseen maatalouspolitiikkaan⁽¹⁸⁾. Asetusehdotuksessa edellytetään jäsenvaltioiden vahvistavan "selkeät rajaamisperusteet" EAKR:n, maaseuturahaston sekä Euroopan kalatalousrahaston toimenpiteiden välille ja varmistavan kyseisistä rahastoista rahoitettujen toimien välisen täydentävyyden ja johdonmukaisuuden. Komitea suhtautuu pyrkimykseen myönteisesti ja muistuttaa käsitellessä maaseuturahastoa yksityiskohtaisemmin muussa yhteydessä.

5.7 Luonnonhaitoista kärsivät alueet ja syrjäisimmät alueet (10 ja 11 artikla)

5.7.1 Komitea on vaatinut, että kyseisiä alueita kohtaan tulee edelleen osoittaa yhteisvastuuta, ja se on yleisesti ottaen tyytyväinen asiaa koskeviin esityksiin. Komitea on punninnut pysyvistä luonnonhaitoista ja rakenteellisista haitoista kärsivien

alueiden tarpeita erityisessä lausunnossa⁽¹⁹⁾ ja esittänyt nimenomaisesti huomioita komission kolmannessa koheesiokertomuksessaan tekemistä yleisistä ehdotuksista. EAKR:ia koskeva asetus sisältää monia kyseisessä lausunnossa tarkasteltuja seikkoja, ja komitea pitää tervetulleena alueellottuvuuden käyttämistä EAKR-tuen arviointiperusteena. Asetuksen 10 artiklaan sisältyy lausuma "sanotun kuitenkin rajoittamatta 3 ja 4 artiklan soveltamista", mikä antaa ymmärtää, että kyseiset alueet olisivat myöskin tukikelpoisia mainittujen ensisijaistavoitteiden puitteissa. Olisi hyvä ilmaista asia selkeästi asetuksessa, mikäli se todellakin pitää paikkansa. Niin ikään 11 artiklassa säädetään, että kyseisen säännöksen nojalla on mahdollista myöntää rahoitusta 4 artiklassa mainittujen toimintojen lisäkustannuksiin, ja komitea on tästä hyvillään. Tässäkin tapauksessa olisi hyödyllistä ilmaista selkeästi, että kyseiset alueet voivat olla tukikelpoisia myös mainittujen tavoitteiden puitteissa.

5.8 Euroopan alueiden välisen yhteistyön tavoitteeseen liittyvät erityiset säännökset (12 artikla, 14–22 artikla)

5.8.1 Komitea on suhtautunut myönteisesti uuden, yhteistyötä helpottamaan tarkoitetun oikeudellisen välineen perustamiseen. Uusilla asetuksilla pyritään lisäämään yhteistyön tehoa, mutta niissä on yksi puute: ne eivät sisällä nimenomaista säännöstä työmarkkinaosapuolten sekä kansalaisyhteiskunnan muiden asianosaisten organisaatioiden osallistumisesta seurantakomiteoihin. On selkiytettävä EAKR:n (18 artikla) ja uuden eurooppalaisen rajatylittävän yhteistyöyhtymään (ERY) keskinäissuhteet eritoten siksi, että jäsenvaltiot delegoivat ERY:lle hallintoviranomaisen tehtävät.

5.8.2 Näitä kysymyksiä käsitellään seikkaperäisemmin eurooppalaista rajatylittävää yhteistyöyhtymää koskevassa komitean lausunnossa⁽²⁰⁾, joka sisältää komitean päätelmät aiheesta.

5.9 Loppusäännökset (23-26 artikla)

5.9.1 Mainituissa artikloissa vahvistetaan siirtymäsäännökset nykyisin voimassa olevan asetuksen (EY) N:o 1783/99 osalta ja määritetään virallisesti ehdotukset asetuksen voimaantulon ja uudelleentarkastelun ajankohdiksi.

Bryssel 6. huhtikuuta 2005

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ KOM(2004) 493 lopullinen – 2004/0165 COD.

⁽¹⁷⁾ 8 artiklan 2 kohta.

⁽¹⁸⁾ ETSK:n lausunto "Kolmas taloudellista ja sosiaalista koheesiota käsittelevä kertomus – Uudenlainen kumppanuuteen perustuva koheesipolitiikka: lähentyminen, kilpailukyky ja yhteistyö", EUVL C 302, 7.12.2004, s. 60; kohta 7.10.

⁽¹⁹⁾ ETSK:n lausunto "Miten varmistaa luonnonhaitoista ja pysyvistä rakenteellisista haitoista kärsivien alueiden nykyistä parempi integraatio?", CESE 140/2005.

⁽²⁰⁾ CESE 388/2005.